

CEZA MUHAKEMESİNDE YARGITAY İNCELEMESİ SONRASI DOSYANIN GNDERİLECEĞİ MAHKEME*

The Court to which the File will be Remanded after the Court of Cassation's Review in Criminal
Procedure

Muharrem ÇELİK*

Z

Temyiz, blge adliye mahkemesi ceza dairelerinin bozma dışında kalan hkmlerine karşı gidilen bir kanun yoludur. Temyiz incelemesi neticesinde Yargıtay tarafından; temyiz isteminin esastan reddi, bozma, düşme ve düzelterek onama kararları verilebilecektir. Yargıtay incelemesi sonrasında dosyanın gönderileceği mahkeme, Yargıtay'ın vereceği karara göre değişiklik gösterecektir. Bu husus 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) m.304'te kapsamlı bir Şekilde düzenlenmiştir. Buna göre, CMK m.304/1'de Yargıtay'ın temyiz başvurusunun esastan reddine veya hukuka aykırılığın düzelterek onanmasına karar verdiği hallerde, dosya ilk derece mahkemesine gönderilmektedir. CMK m.304/2'de ise Yargıtay'ın bozma kararı sonrası dosyanın gönderileceği mahkeme ele alınmış olup CMK m. 304/2 genel kural teşkil etmektedir. CMK m.304/2-a, b hükümleri ise bunun istisnasını oluşturmaktadır. CMK m.304/2-a'da bozma kararının istinaf başvurusunun esastan reddi kararına ilişkin olması halinde dosyanın kararı veren ilk derece mahkemesine gönderileceği belirtilmiştir. CMK m.304/2-b'de ise bozma kararının hukuka aykırılığın düzelterek istinaf başvurusunun esastan reddi kararına ilişkin olması düzenlenmiştir. Bu durumda dosyanın kararı veren ilk derece mahkemesine ya da bozma kararının içeriği doğrultusunda Yargıtay'ca uygun görülmesi halinde bölge adliye mahkemesine gönderileceği ifade edilmektedir. Yargıtay'ın verdiği karara göre dosyanın hangi mahkemeye gönderileceğine ilişkin uygulamada ve öğretide birtakım tartışmalar bulunmaktadır. Bu tartışmaların ele alınması ve değerlendirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yargıtay, Kanun Yolu, Temyiz İncelemesi, Yargıtay Bozma Kararı, Yargıtay Kararının Gönderileceği Mahkeme.

• **Gönderi:** 27.03.2024 - **Kabul:** 10.06.2024 | **Received:** 27.03.2024 - **Accepted:** 10.06.2024.

* Dr., İstanbul Üniversitesi SBE Kamu Hukuku Doktora Programı Mezunu / Av., İstanbul Barosu, İstanbul, Türkiye
muharrem.celik@outlook.com.tr • **ORCID** 0000-0003-0582-815X.

Atıf Őekli / Cite As: ÇELİK, Muharrem (2024). Ceza Muhakemesinde Yargıtay İncelemesi Sonrası Dosyanın Gönderileceği Mahkeme. HAD, (6), 1-22.

İntihal / Plagiarism: Bu makale bir intihal engelleme yazılımı aracılığıyla denetlenmiş ve en az iki hakem incelemesinden gemiştir. / This article has been checked via a plagiarism prevention software and reviewed by at least two referees.

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.
This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

ABSTRACT

Appeal is a legal remedy against the judgements of the criminal departments of the regional court of justice, except for reversal. In the appellate review, the Court of Cassation may decide to reject the appeal request on the merits or reverse, dismiss and confirm the decision with corrections. The court to which the file will be sent after the Court of Cassation review will vary according to the decision of the Court of Cassation. This issue is comprehensively regulated in Article 304 of the Criminal Procedure Code (CPC) No.5271. According to Article 304/1 of the CPC, in cases where the Court of Cassation decides to reject the appeal on the merits or uphold it with the correction of the violation of law, the file is sent back to the court of first instance. Article 304/2 of the CPC addresses the court to which the file will be sent after the Court of Cassation's reversal decision, and Article 304/2 of the CPC constitutes a general rule. The provisions of Article 304/2-a,b of the CPC constitute an exception to this rule. Article 304/2-a of the CPC stipulates that if the reversal decision is related to the decision to reject the appeal on the merits, the file shall be sent to the court of first instance that rendered the decision. Article 304/2-b of the Code of Criminal Procedure states that if the reversal decision is related to the decision to reject the appeal application on the merits by correcting the violation of law, the file will be sent to the court of first instance or the regional court of justice that made the decision. There are certain debates in practice and doctrine regarding the court to which the file will be sent after the decision of the Court of Cassation, and these discussions need to be addressed.

Keywords: Court of Cassation, Right to Appeal, Appellate Review, Court of Cassation's Reversal Decision, Court to which the Court of Cassation Decision shall be sent.

GİRİŞ

Bir suçun işlendiğine dair bilginin yetkili merciler tarafından öğrenilmesi ile soruşturma aşaması, soruşturma aşamasının sonucunda Cumhuriyet Savcısı tarafından hazırlanmış olan iddianamenin yetkili mahkemeye verilmesi ve mahkeme tarafından kabul edilmesiyle de kovuşturma aşaması başlamış olur. Bir başka ifadeyle, ceza muhakemesi süreci soruşturma aşaması ile başlayıp kovuşturma neticesinde verilen hükmün kesinleşmesi ile sonuçlanır. Kovuşturmanın yapılması ve duruşmanın nihayete erdiğinin açıklanmasından sonra mahkeme tarafından karar verilir ve son karar ile yargılamaya konu hukuki sorun çözülmüş olur. Son karar CMK m. 223'te hüküm olarak ifade edilmektedir.

Doğal olarak bazen yargılama neticesinde verilmiş olan karar haksız, hukuka aykırı ya da hukuka uygun olmakla birlikte tarafları tatmin etmeyecek şekilde olabilir. Bu gibi durumlarda karara karşı kanun yollarına başvurulabilecektir. Kanun yollarına başvurularak, hükmün ihtiva ettiği hukuka aykırılıkların ve hataların aynı ya da başka bir mahkeme tarafından incelenmesi ve gözden geçirilmesi sağlanacaktır¹. Kanun yollarına gidilmek suretiyle hukukun doğru bir şekilde tatbik edilmesi amaçlanmıştır². Kanun yolları, yargılama makamlarınca ortaya konulmuş olan ve hukuka aykırı veya

¹ GÖKCEN, BALCI, ALŞAHİN, ÇAKIR, s. 649.

² ŞAHİN, GÖKTÜRK, s. 239; ÖZBEK, DOĞAN, BACAĞSIZ, s. 781.

hatalı olduğu iddia edilen kararların, aynı ya da başka bir makam tarafından tekrar ele alınmasına ve incelenmesine olanak tanıyan yasal yollardır³.

Kanun yolları ceza muhakemesi işlemlerinin doğru bir şekilde gerçekleştirilmesi noktasında önemli bir işleve sahiptir. Şöyle ki, söz konusu işlev sayesinde hükmün verilmesi ile ceza yargılaması sonuçlanmış olmamakta, bilakis hükmün yeni bir merci tarafından tekrar değerlendirilmesi sağlanmaktadır⁴. Bu doğrultuda, Yargıtay'ın temyiz incelemesi neticesinde verdiği karar, yargılamanın devam edip etmeyeceğini ve devam edecekse ne şekilde gelişeceğini belirleme noktasında doğrudan etkili bir konumda yer almaktadır⁵. Temyiz, bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin hükümleri ile hükme esas teşkil eden ara kararlar ve kanunda belirtilmiş olan diğer bazı kararlar aleyhine başvurulabilen ve sadece hukuksal denetimin yapıldığı bir olağan kanun yoludur⁶.

Bölge adliye mahkemeleri tarafından verilmiş olan kararlara karşı temyiz kanun yoluna başvurulduğu durumlarda, Yargıtay'ın kendisine temyiz denetimi amacıyla gelmiş olan dosyaya ilişkin olarak incelemesi neticesinde verecek olduğu karar ve vermiş olduğu karara göre dosyanın hangi mercie gönderileceği önem arz etmektedir. Yargıtay incelemesi sonrasında dosyanın gönderileceği merciinin belirlenmesinde Yargıtay'ın verecek olduğu kararın mahiyeti etkili olmaktadır. Çalışmamızda, bu durum da göz önünde bulundurularak ilgili hususa ilişkin problemler ele alınacaktır.

I. TEMYİZ DENETİMİ

A. Genel Olarak

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) m. 286/1'e göre temyiz, bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin bozma haricindeki hükümlerine karşı olarak gidilen bir kanun yoludur. Bölge adliye mahkemesinin hükme esas teşkil eden veya başka bir kanun yolu öngörülmemiş olan kararları, hükümle birlikte temyiz edilebilir⁷. Bir başka ifadeyle, bölge adliye mahkemesi tarafından bozma kararı verilmesi halinde dosya ilk derece mahkemesine yeniden hüküm kurulmak üzere gönderilecek olup ilk derece mahkemesi bu karara karşı direnme kararı veremeyecektir⁸. Böylelikle bölge adliye mahkemelerinin bozma kararlarına karşı temyiz yoluna gidilememektedir. Buna karşın, bölge adliye mahkemesi ceza daireleri tarafından verilmiş olan bozma kararı haricindeki hükümler üçüncü derece olarak temyiz kanun yolunun konusunu oluşturabilecektir.

³ CENTEL, ZAFER, s. 874; ŞAHİN, GÖKTÜRK, s. 239; ÖZBEK, DOĞAN, BACAKSIZ, s. 737; ÖZTÜRK, TEZCAN, ERDEM, GEZER, s. 453; GÖKCEN, BALCI, ALŞAHİN, ÇAKIR, s. 649; YENER, ÜNVER, s. 749-750; YENİSEY, NUHOĞLU, s. 915; BİRTEK, İstinaf, s. 40.

⁴ KOÇ, s. 49.

⁵ KEKLİK, s. 186.

⁶ ÜNVER, HAKERİ, s. 777; CENTEL, ZAFER, s. 903; YENİSEY, NUHOĞLU, s. 915; YURTCAN, Yargılama, s. 608; ÖZBEK, DOĞAN, BACAKSIZ, s. 781.

⁷ EKER KAZANCI, s. 22; BALCI, ÖZTÜRK, s. 281-282; KAYMAZ, İstinaf, s. 293; CENTEL, ZAFER, s. 903-904; ÖZEN, s. 1500; ÖZBEK, DOĞAN, BACAKSIZ, s. 780; ŞAHİN, GÖKTÜRK, s. 269.

⁸ KİZİROĞLU, s. 180; BİRTEK, Tartışma, s. 456; CENTEL, ZAFER, s. 903; EKER KAZANCI, s. 33; ÇAKIR, Direnme, s. 55-56.

Bununla birlikte bölge adliye mahkemelerince verilen ve kesin olarak nitelendirilen, diğer bir ifadeyle temyize kapalı hükümler söz konusudur. Temyiz kanun yolunun istisnaları mahiyetindeki bu kararlar CMK m. 286/2’de ifade edilmiştir⁹.

Temyiz edilebilen kararlar genel olarak; istinaf başvurusunun esastan reddine, düzelterek esastan reddine ilişkin kararlar ve ilk derece mahkemesinin kararı kaldırılmak suretiyle verilen hükümlerdir¹⁰. Bununla birlikte CMK m. 223’te belirtilmiş olan hüküm türlerinden ceza verilmesine yer olmadığı, beraat, mahkûmiyet, güvenlik tedbirlerine hükmedilmesi, davanın reddi ve düşmesi kararları da temyize tabi olan kararlar arasında yer almaktadır¹¹. Ancak bu nevi kararların CMK m. 286/2’de ifade edilmiş olan temyiz kanun yolu dışında kalan kararların kapsamına girmemesi gerekmektedir. Ayrıca CMK m. 287 uyarınca hükümden önce verilmiş olan ve hükme esas teşkil eden veya başkaca kanun yolu öngörülmemiş olan mahkemenin ara kararı olarak da ifade edilebilecek kararlar da hükümle beraber temyiz olunabilir.

B. Hükümün Temyizi Üzerine Mahkemece Yapılacak İşlemler

CMK m.296’da belirtildiği üzere, kanunda belirtilmiş olan sürenin geçmesinin ardından yapılan temyiz başvurularında, temyiz edilemeyecek bir hükme ilişkin yapılan başvurular veya başvuruda bulunan kişinin temyiz etmeye hakkının bulunmadığı durumlarda hükmü temyiz olunan bölge adliye mahkemesi veya ilk derece mahkemesi temyiz başvurusunu reddedecektir¹². Böyle bir durumda temyiz kanun yoluna başvuran taraf ret kararının kendisine tebliğ edilmesinden itibaren iki hafta içinde temyiz mahkemesi olan Yargıtay’dan bu hususa ilişkin olarak bir karar vermesini isteyebilecektir¹³. Ancak CMK m.296/2 uyarınca, Yargıtay’ın karar vermesine kadar geçen sürede hükmün infazı ertelenmeyecektir. CMK m.296’da yer alan bu düzenlemeden anlaşılacağı üzere kanun koyucu Yargıtay’ın iş yükünü azaltmak ve gereksiz meşguliyetini ortadan kaldırmak adına temyiz isteminin yapıldığı mahkemeye temyiz istemini reddetme yetkisi vermiştir¹⁴.

CMK m. 297 uyarınca, bölge adliye mahkemesi kabul edilebilir bir temyiz başvurusu bulunduğunu tespit edip gerekli tebligat eksikliklerini de tamamladıktan sonra dosyayı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına göndermektedir¹⁵.

⁹ ATALAN, s. 57; ÖZEN, s. 2380; ARTUÇ, s. 74; PEHLİVAN, s. 988.

¹⁰ KAYMAZ, İstinaf, s. 293; ÜNVER, HAKERİ, s. 778.

¹¹ KAYMAZ, İstinaf, s. 293; ÖZTÜRK, TEZCAN, ERDEM, GEZER, s. 516.

¹² SOYASLAN, s. 591; CENTEL, ZAFER, s. 909; ŞAHİN, GÖKTÜRK, s. 274; GÖKCEN, BALCI, ALŞAHİN, ÇAKIR, s. 721; ÖZBEK, DOĞAN, BACAKSIZ, s. 797.

¹³ 12.3.2024 tarihli ve 32487 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan 7499 sayılı Kanunun 37’nci maddesiyle “yedi gün” şeklindeki söz konusu süre “iki hafta” olarak değiştirilmiş olup 1.6.2024 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

¹⁴ SOYASLAN, s. 591.

¹⁵ SOYASLAN, s. 592; CENTEL, ZAFER, s. 910; ŞAHİN, GÖKTÜRK, s. 274; GÖKCEN, BALCI, ALŞAHİN, ÇAKIR, s. 720; ÖZBEK, DOĞAN, BACAKSIZ, s. 798.

C. Genel Olarak Temyiz Nedenleri

Temyiz nedeni mülga CMUK döneminde olduğu gibi CMK m.288’de de hükmün hukuka aykırılığı olarak düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemede belirtildiği üzere “*bir hukuk kuralının uygulanmaması veya yanlış uygulanması*” hukuka aykırılık durumunu oluşturmaktadır. Bu hukuka aykırılık durumu da temyiz başvurusunun nedenini oluşturmaktadır. Önemle belirtilmelidir ki, CMK m.294¹⁶ uyarınca temyiz nedeninin gösterilmesi durumu mülga CMUK düzenlemesinin aksine ihtiyari olmayıp zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Temyiz başvurusunda bulunan taraf, hükmün hangi sebepten ötürü bozulması gerektiğini dilekçesinde belirtmelidir¹⁷. Başka bir ifadeyle, temyiz incelemesinin gerçekleştirilmesi için artık “hükmü temyiz ediyorum” demek suretiyle bir başvuruda bulunmak yeterli olmamaktadır. Zira temyiz denetimi, belirtilen temyiz nedeni çerçevesinde yapılacak olup neden gösterilmemiş olan gerekçesiz başvurular kabul görmeyecektir¹⁸. CMK m.301’ e göre Yargıtay, yalnızca temyiz dilekçesinde ortaya konulmuş olan meseleler ile temyiz başvurusu usule ilişkin eksikliklerden kaynaklanmışsa, dilekçede bu durumu ortaya koyan eksiklikler çerçevesinde bir inceleme yapacaktır.

Mülga CMUK düzenlemesinde temyiz nedeni “kanuna aykırılık” olarak belirtilmişken¹⁹, CMK’da “hukuka aykırılık” olarak düzenlenmiştir. Öğretide ağırlıklı görüş hukuka aykırılık kavramının kanuna aykırılık kavramına nazaran daha kapsamlı olduğu tespitini yaparak, CMK düzenlemesinin daha isabetli olduğunu belirtmektedir²⁰. Öğretide diğer bir görüş ise, her iki kavramın da ilgili düzenlemelerde “bir hukuk kuralının uygulanmaması veya yanlış uygulanması” şeklinde tanımlandığını belirterek iki mefhumun da aynı anlamda anlaşılmasının istendiği sonucuna varmaktadır²¹. Çünkü, her iki düzenlemenin de söz konusu hükümlerinde yer alan ibareler ilgili düzenlemelerde “bir hukuk kuralının uygulanmaması veya yanlış uygulanması” şeklinde tanımlanmıştır²². Netice itibariyle, temyiz sebebi olarak karşımıza çıkan hukuka aykırılık, hâkimin somut vakıya ilişkin en uygun hükmü tespit edememesi veya tespit etse bile yanlış değerlendirip hatalı bir şekilde tatbik etmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır²³.

¹⁶ CMK m. 294/1’e 12.3.2024 tarihli ve 32487 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan 7499 sayılı Kanunun 37’nci maddesiyle “*Cumhuriyet savcısı temyiz dilekçesinde, temyiz isteğinin sanığın yararına veya aleyhine olduğunu açıkça belirtir.*” hükmü eklenmiş olup söz konusu hüküm 1.6.2024 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

¹⁷ BALCI, ÖZTÜRK, s. 355; ÜNVER, HAKERİ, s. 791-792; KARAKOYUNLU, s. 256; APAYDIN, s. 190.

¹⁸ KIZIROĞLU, s. 182; ERDEM, KAVLAK, s. 1435-1436.

¹⁹ Mülga CMUK dönemindeki düzenlemeye ilişkin değerlendirmeler için bkz. YENİSEY, s. 121-122.

²⁰ ÖZEN, s. 1509; BALCI, ÖZTÜRK, s. 355; YURTCAN, Yargılama, s. 615; GÖKCEN, BALCI, ALŞAHİN, ÇAKIR, s. 713; PARLAR, SEKMEN, s. 203.

²¹ TANER, s. 53.

²² TANER, s. 53.

²³ YENİSEY, NUHOĞLU, s. 911; ŞAHİN, GÖKTÜRK, s. 272; GÖKCEN, BALCI, ALŞAHİN, ÇAKIR, s. 711; ÖZBEK, DOĞAN, BACAŞIZ, s. 784; ÖZTÜRK, TEZCAN, ERDEM, GEZER, s. 520.

Temyiz nedeninin belirtilmesi zorunluluğu temyiz nedeniyle bağlilik kuralını da ortaya çıkartmıştır²⁴. Bu nedenle, kararı temyiz kanun yoluna taşıyan taraf temyiz nedenini temyiz dilekçesinde göstermek zorundadır. Ayrıca hukuka aykırılığın maddi hukuka aykırılıktan mı yoksa muhakeme hukukuna aykırılıktan mı kaynaklandığını belirtmelidir²⁵.

Temyiz başvurusunda maddi hukuka ya da muhakeme hukukuna ilişkin herhangi bir temyiz nedeninin ortaya konulmuş olması halinde, CMK m. 289’da düzenlenmiş olan hukuka kesin aykırılık halleri dilekçede belirtilmiş olmasalar dahi, Yargıtay tarafından re’sen dikkate alınacak ve aykırılık tespit edilmesi halinde hükme etkisine bakılmaksızın bozma kararı verilecektir²⁶. Eğer karar yalnızca maddi hukuka ilişkin olan bir aykırılık dolayısıyla temyiz kanun yoluna taşınmaktaysa Yargıtay, CMK m. 289’da²⁷ yer alan hukuka kesin aykırılık halleri dışında (CMK m. 302/5), hükmü muhakeme hukukuna aykırılık dolayısıyla bozamayacaktır²⁸. Diğer taraftan, CMK m. 289’da belirtilen hallerin dışında kalan bir hukuka aykırılık nedeniyle temyiz kanun yoluna başvurulmaktaysa, kararı temyize taşıyan taraf bu aykırılığa neden teşkil eden maddi olguları da göstermek zorunda olup Yargıtay incelemesi de yalnızca muhakeme hukukuna ilişkin dilekçede gösterilen aykırılık teşkil eden bu hususlar kapsamında gerçekleşecektir²⁹.

Maddi hukuka aykırılık nedeniyle temyiz başvurusunda bulunulması halinde ise temyiz dilekçesinde maddi hukuka ilişkin bir aykırılık durumundan ötürü hükmün temyiz edildiğinin belirtilmesi temyiz incelemesinin yapılması için yeterli olacaktır³⁰. Yargıtay bu noktada, dilekçede belirtilen bu durumu yeterli bulacak ve belirtilmemiş olan maddi hukuka ilişkin olarak da bir inceleme gerçekleştirebilecektir³¹. Bir başka ifadeyle temyiz dilekçesinde temyiz nedeni olarak maddi hukuk normunun net bir şekilde olarak ortaya konulması zorunluluğu bulunmamaktadır³².

²⁴ KIZIROĞLU, s. 183.

²⁵ KIZIROĞLU, s. 183; ŞAHİN, GÖKTÜRK, s. 274; ERDEM, KAVLAK, s. 1435.

²⁶ YENER, ÜNVER, s. 785; BALCI, ÖZTÜRK, s. 334; EKER KAZANCI, s. 182; ŞAHİN, GÖKTÜRK, s. 273; YILMAZ, Değerlendirme, s. 1795; EŞİTLİ, s. 133; APAYDIN, s. 190.

²⁷ Bir görüşe göre, CMK m. 289’da yer alan “*Temyiz dilekçesi veya beyanında gösterilmiş olmasa da aşağıda yazılı hallerde hukuka kesin aykırılık var sayılır*” düzenlemesinden hiçbir temyiz nedeni ortaya konulmamış olan bir temyiz başvurusu halinde dahi hukuka kesin aykırılık hallerinin Yargıtay tarafından dikkate alınacağını anlaşılmaması mümkün değildir. Çünkü CMK m. 298’de temyiz dilekçesinde temyiz nedenlerinin belirtilmemiş olması durumu temyiz başvurusunun reddini gerektiren haller arasında sayılmıştır. Dolayısıyla CMK m. 289’de düzenlenmiş olan dilekçede gösterilmemiş olsa da dikkate alınacak olan kesin hukuka aykırılık halleri, Yargıtay tarafından yalnızca dilekçede bir temyiz nedeni ortaya konulmuş olan başvurular açısından söz konusu olacaktır. Detaylı bilgi için bkz. TANER, s. 66.

²⁸ KIZIROĞLU, s. 183.

²⁹ KIZIROĞLU, s. 183; BALCI, ÖZTÜRK, s. 354; TANER, s. 66.

³⁰ KIZIROĞLU, s. 183.

³¹ “*Temyiz dilekçesinde maddi hukuka aykırılık iddiasının ileri sürüldüğü hâllerde Özel Dairece, temyiz nedeni olarak gösterilen maddi hukuka aykırılıklar yanında dilekçede açıklanmış olmasa dahi dosyaya yansıyan tüm maddi hukuka aykırılıkların temyiz denetiminde incelenmesi...*” Y. CGK, T.19.11.2020, 2019/341 E., 2020/474 K.: <https://karararama.yargitay.gov.tr> (E.T. 07.05.2024).

³² KIZIROĞLU, s. 183.

II. TEMYİZ İNCELEMESİ SONRASINDA VERİLEBİLECEK KARARLAR

A. Genel Olarak

Temyiz değerlendirmesi sonucunda Yargıtay tarafından verilecek ret veya bozmaya ilişkin hükümler, CMK m.302 ve 303'te düzenlenmektedir. Bölge adliye mahkemesi tarafından verilen hükme ilişkin yapılan temyiz incelemesi sonucunda, Yargıtay kararın hukuka aykırılık içermediğini tespit ederse temyiz başvurusunun esastan reddine karar verecektir. Yargıtay tarafından verilmiş olan temyiz başvurusunun esastan reddine ilişkin bu kararın ardından bölge adliye mahkemesi kararı kesinleşecektir. Eğer bölge adliye mahkemesi tarafından verilen hüküm temyiz dilekçesinde gösterilmiş olan temyiz nedenlerinden dolayı ortaya çıkmış hukuka aykırılıklara dayanmaktaysa, Yargıtay tarafından bölge adliye mahkemesinin bu kararına ilişkin olarak bozma kararı verilecektir. Hüküm, hükmün kurulması esnasında maddi hukuka ya da muhakeme hukukuna ilişkin kuralların tatbiki noktasında meydana gelen hukuka aykırılıktan dolayı bozulmuş ise Yargıtay, CMK m.303/2'de belirtilen bazı durumlar hakkında dosyanın esasına ilişkin karar verebileceği gibi kararda yer almakta olan hukuka aykırılığı da düzeltme yetkisini haizdir³³.

B. Temyiz İsteminin Esastan Reddi Kararı (Onama)

Yargıtay esas hakkında yaptığı incelemede bölge adliye mahkemesi tarafından verilmiş olan hükümde hukuka aykırılık bulunmadığını tespit ederse, temyiz isteminin esastan reddedilmesine karar verir (CMK m. 302/1)³⁴. Söz konusu karar verilen hükmün kesinleşmesine neden olduğu için, uygulamada ret yerine “tasdik” ya da “onama kararı” ifadeleri de kullanılmaktadır³⁵. Uygulamada hala onama ibaresinin kullanılmasının temel nedeni eski yasada bu hususun düzenlenmemiş olmasıdır³⁶. Ancak tasdik ifadesinin kullanılması doğru bulunmamaktadır. Çünkü tasdik (onay) bir işlemin ya da kararın hukuki varlık veya uygulanabilirlik kazanmasını sağlayan bir yoldur³⁷.

Diğer bir ifadeyle, bölge adliye mahkemesince verilmiş olan karar Yargıtay tarafından hukuka uygun bulunursa ya da temyiz dilekçesinde zikredilmiş olan sebeplerin hüküm açısından hukuka aykırılık oluşturmadığı kabul edilirse temyiz istemi esastan reddedilecektir³⁸. Bununla birlikte aleyhe

³³ “Temyiz incelemesinde görevi hukuk kurallarının ve kanuni tavsiflerin doğru uygulanıp uygulanmadığını denetlemek olan Yargıtay’ca yapılan inceleme sonucunda; onama, düzelterek onama, düşme ve bozma kararlarından birinin verilebilmesi mümkündür.” Y. CGK, T: 04.04.2017, E: 2014/760, K:2017/212.; Yargıtay CGK, T: 14.05.2019, E: 2018/572, K:2019/420: <https://karararama.yargitay.gov.tr> (E.T. 07.05.2024).

³⁴ “Sanık hakkında uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan kurulan mahkûmiyet hükmüne yönelik istinaf isteminin esastan reddine dair Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 18. Ceza Dairesinin kararı hukuka uygun bulunduğundan, sanık ve müdafinin yerinde görülmeyen temyiz istemlerinin CMK’nun 302/1. maddesi uyarınca ESASTAN REDDİNE, hükmolunan ceza miktarı ile tutuklu kalınan süre dikkate alınarak sanık hakkındaki tahliye talebinin reddine,” Y.10. CD, 25.10.2022, E. 2022/12825, K. 2022/10706: <https://karararama.yargitay.gov.tr> (E.T. 07.05.2024).

³⁵ YENİSEY, NUHOĞLU, s. 1015; YURTCAN, Yargılama, s. 643; EKER KAZANCI, s. 253; SOYASLAN, s. 595.

³⁶ PARLAR, s. 1331-1332.

³⁷ YENİSEY, NUHOĞLU, s. 1015; YURTCAN, Yargılama, s. 643; BALCI, ÖZTÜRK, s. 419-420.

³⁸ BALCI, ÖZTÜRK, s. 419-420; PARLAR, SEKMEN, s. 513; ŞAHİN, GÖKTÜRK, s. 276; EKER KAZANCI, s. 253-254; YURTCAN, Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi, s. 1153; ÖZBEK, DOĞAN, BACAKSIZ, s. 801.

değiştirme yasağının söz konusu olduğu³⁹, yani hükmün yalnızca sanık lehine temyiz edildiği hallerde suçun hukuki nitelmesi doğru yapılmışsa, yalnızca cezayı etkileyecek bir hukuka aykırılık söz konusuysa hatalı uygulama işaret edilerek temyiz isteminin esastan reddine karar verilecektir⁴⁰. Esastan ret kararı ile karar kesinleşmiş olmakta olup eğer mahkûmiyet hükmü söz konusu ise dosyanın gönderildiği ilk derece mahkemesi dosyayı infaz edilmek üzere Cumhuriyet Savcılığına gönderir⁴¹.

C. Bozma Kararı

İlk derece mahkemesi tarafından verilmiş olan ve istinaf kanun yoluna gidilen ilk hükmün bölge adliye mahkemesi tarafından ortadan kaldırılarak yeni bir hüküm kurulması ve bunun temyiz edilmesi ihtimalinde, Yargıtay yapacağı inceleme sonunda hükmü etkileyecek mahiyette hukuka aykırılık tespit ederse ve tespit ettiği hukuka aykırılıklar temyiz başvurusunda belirtilmişse söz konusu hükmü bozacaktır (CMK m.302/2)⁴². Bozma nedenleri, yani hukuka aykırılık halleri dilekçede belirtilmemiş olsa dahi kararda ayrı ayrı gösterilmesi gerekmektedir⁴³. Bu şekilde bir düzenlemenin yapılmış olmasının amacı, uygulamaya yol göstermek ve içtihat birliğini sağlamaktır⁴⁴. Ancak CMK m. 289'da belirtilmiş olan hukuka kesin aykırılık halleri doğal bozma sebeplerini teşkil ettiği için temyiz başvurusunda ortaya konulmalarına gerek yoktur⁴⁵. Bununla birlikte bozma kararının verilebilmesi için söz konusu hukuka aykırılık hallerinin CMK m.303'te belirtilen, ıslah kararı ile düzeltilebilecek hususlardan olmaması gerekir⁴⁶.

Başka bir ifadeyle, Yargıtay başvurusunda ortaya konulmuş olan hukuka aykırılığın gerçekleşmiş olduğunu tespit etmiş olsa dahi bu aykırılıktan dolayı derhal bozma kararı veremez⁴⁷. Eğer temyiz başvurusunda belirtilmiş olan hukuka aykırılık bölge adliye mahkemesi kararını etkilemişse, bu durumda bozma kararı verilebilir⁴⁸. Zira haksız kararın kaldırılması anlamını ihtiva eden bozmanın işlevsel hale gelmesi gerekmektedir⁴⁹. Bu yüzden hukuka aykırılığın hükme etki edip etmediğinin araştırılması ihtiyacı ortaya çıkmaktadır⁵⁰. Bu doğrultuda hükme etki etmeyen hukuka aykırılığın kapsamı ortaya konulmalıdır. Buna göre, bir hukuka aykırılık durumunun söz konusu olmasının hükme

³⁹ Aleyhte değiştirme yasağı sadece sanık lehine temyize (istinaf, yargılamanın yenilenmesi ve belli durumlarda kanun yararına bozma kanun yolları açısından da geçerlidir.) başvurulması halinde hükmün Yargıtay tarafından bozulması durumunda, verilecek yeni hükmün artık önceki hükümde gösterilen cezadan daha ağır olmamasını ifade etmektedir. Bu kural sanığın kanun yoluna çekinmeksizin başvurusuna olanak sağlamaktadır. CENTEL, ZAFER, s. 885- 886. Aleyhe değiştirme yasağı ile ilgili detaylı bilgi için bkz. KAYMAZ, Değiştirme, s. 1400 vd.; ÖZBEK, TEPE, s. 3770 vd.

⁴⁰ PARLAR, s. 1332; PARLAR, SEKMEN, s. 513.

⁴¹ ERDEM, ŞENTÜRK, s. 230; BALCI, ÖZTÜRK, s. 421; EKER KAZANCI, s. 254.

⁴² BALCI, ÖZTÜRK, s. 422.

⁴³ ERDEM, ŞENTÜRK, s. 231; YENİSEY, NUHOĞLU, s. 1015.

⁴⁴ ÖZBEK, DOĞAN, BACAKSIZ, TEPE, s. 869; YENİSEY, NUHOĞLU, s. 1015; EKER KAZANCI, s. 257.

⁴⁵ YENİSEY, NUHOĞLU, s. 1015; SOYASLAN, s. 598; YENER, ÜNVER, s. 785.

⁴⁶ PARLAR, s. 1332.; PARLAR, SEKMEN, s. 513-514.

⁴⁷ ÖZBEK, DOĞAN, BACAKSIZ, s. 801; ÖZEN, s. 1535; ÖZTÜRK, TEZCAN, ERDEM, GEZER, s. 522.

⁴⁸ ÖZBEK, DOĞAN, BACAKSIZ, s. 801; ÖZEN, s. 1535; YENİSEY, NUHOĞLU, s. 1015-1016; ŞAHİN, GÖKTÜRK, s. 276; YURTCAN, Şerh, s. 1154-1155.

⁴⁹ YENİSEY, NUHOĞLU, s. 1016.

⁵⁰ YENİSEY, NUHOĞLU, s. 1016.

etki etmemesinin ve aykırılığın kaldırılmasının da hükme bir etkisinin olmadığı mutlak olduğu hallerde söz konusu aykırılık mevcuttur⁵¹.

D. Düşme Kararı

Temyiz süreci esnasında mahkeme hükmünden önce veya sonrasında çıkmış olan genel af, zamanaşımı, sanığın ölümü, şikâyetten vazgeçme gibi bir düşme sebebi bulunduğu durumlarda Yargıtay düşme kararı verecektir⁵². Çünkü düşme sebepleri, muhakemeyi mevcut yerinde durdurmakla kalmayıp durma sebeplerinden farklı olarak devamını da engeller⁵³. Dolayısıyla Yargıtay bu sebepleri yargılamanın sonuna, yani temyize konu meselenin esası hakkında karar verecek duruma gelmeden önce de görebilir ve o anda derhal düşme kararı verir⁵⁴.

Düşme kararı iki durumda verilebilir. Bunlardan ilki, birinci derece yargılamada söz konusu olan bir düşme nedenin mahkeme tarafından fark edilmemiş olmasıdır⁵⁵. İkincisi ise temyiz incelemesi sırasında bir düşme nedenin ilk kez ortaya çıkması durumudur⁵⁶. Bu gibi durumlar nedeniyle Yargıtay düşme kararı verdiğinde, karar kesin hükme dönüşecektir⁵⁷.

Verilmiş olan bir düşme kararı ile asıl ceza davası ve tali davalar düşeceği gibi temyiz davası da düşer. Diğer taraftan düşme kararı neticesinde daha önce verilmiş bütün kararlar, kendiliğinden hükümsüz hale gelecektir⁵⁸. Örneğin tutuklama kararının verildiği bir varsayımda bu karar da kalkacaktır⁵⁹.

E. Düzelterek Onama/İslah Kararı

Yargıtay, maddi olguları inceleme olanağına sahip olmadığı için temyiz aşamasında maddi meseleler hakkında karar vermeyecektir⁶⁰. Ancak CMK m. 303'te düzenlenmiş olan istisnai hallerde, Yargıtay esas hakkında da karar verebilecektir⁶¹.

⁵¹ ERDEM, ŞENTÜRK, s. 231; YENİSEY, NUHOĞLU, s. 1016; EKER, KAZANCI, s. 257-258.

⁵² EKER KAZANCI, s. 263; ÜNVER, HAKERİ, s. 803; ÖZEN, s. 1568; YURTCAN, Yargılama, s. 644.

⁵³ YENİSEY, NUHOĞLU, s. 1020. "Sanığın, UYAP sisteminden alınan ve dosya içerisine konulan nüfus kayıt örneğine göre, hükümden sonra 13.04.2021 tarihinde öldüğüne ilişkin kayıt araştırılarak öldüğünün anlaşılması halinde TCK'nın 64/1. maddesi gereğince sanık hakkında düşme kararı verilmesinde zorunluluk bulunması, Bozmayı gerektirmiş olup diğer yönleri incelenmeyen hükmün öncelikle bu sebepten dolayı CMK'nın 302/2 maddesi uyarınca BOZULMASINA, 28.02.2019 tarihinde yürürlüğe giren 20.02.2019 tarih ve 7165 sayılı Kanunun 8. maddesiyle değişik 5271 sayılı Kanunun 304. maddesi uyarınca dosyanın Yozgat Ağır Ceza Mahkemesine, kararın bir örneğinin bilgi için ... Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesine gönderilmek üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına TEVDİİNE," Y. 3. CD, 21.09.2022, 2022/29716 E, 2022/4756 K: : <https://karararama.yargitay.gov.tr> (E.T. 15.05.2024).

⁵⁴ YENİSEY, NUHOĞLU, s. 1020; EKER KAZANCI, s. 263; BALCI, ÖZTÜRK, s. 499.

⁵⁵ YURTCAN, Yargılama, s. 644.

⁵⁶ YURTCAN, Yargılama, s. 644.

⁵⁷ YURTCAN, Yargılama, s. 644.

⁵⁸ YENİSEY, NUHOĞLU, s. 1020; BALCI, ÖZTÜRK, s. 264.

⁵⁹ YENİSEY, NUHOĞLU, s. 1020; BALCI, ÖZTÜRK, s. 264.

⁶⁰ YENİSEY, NUHOĞLU, s. 1020.

⁶¹ ÖZBEK, DOĞAN, BACAKSIZ, s. 804.; YENİSEY, NUHOĞLU, s. 1020; YURTCAN, Yargılama, s. 644.

Daha önce de ifade edildiği gibi, temyiz makamı olarak Yargıtay'ın görevi kural olarak hukuki meselenin çözümünde aykırılık olup olmamasına göre hükmü bozmak ya da bozmayarak reddetmektir⁶². Oysa CMK m.303 gereği olarak ıslah kararında Yargıtay'ın asıl davanın esasına karar vermesi, davayı sona erdirmesi yani bir başka mahkemenin vermiş olduğu kararı kaldırıp yerine yeni bir karar ikame etmesi söz konusu olmaktadır⁶³. Bu doğrultuda hukuka aykırılıktan dolayı hüküm bozulmuşsa, CMK m.303'te sınırlayıcı bir şekilde ortaya konulmuş olan durumlarda Yargıtay davanın esası hakkında karar verebileceği gibi hükümdeki hukuka aykırılığı da düzeltebilir⁶⁴. Yargıtay'ın saptadığı bazı hukuka aykırılıklardan dolayı bölge adliye mahkemesinin kararını bozup geri çevirmek yerine ıslah edebildiği bu duruma düzelterek onama da denilmektedir⁶⁵.

İlgili düzenlemede yer alan ıslah (düzeltme) sebeplerinin ortak paydası, maddi olaya ilişkin ek bir soruşturma ihtiyacının söz konusu olmaması ve maddi sorun açısından mahkemeye bırakılmış bir takdir yetkisinin bulunmamasıdır⁶⁶.

III. YARGITAY İNCELEMESİ SONRASI DOSYANIN GÖNDERİLECEĞİ MAHKEME

Temyiz incelemesi neticelenen ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından itiraz veya maddi hatanın düzeltilmesi yollarından birisine başvurulmayan dosyaların, kararı temyiz incelemesine tabi tutulan mahkemeye gönderilmesi söz konusudur⁶⁷. Temyiz incelemesi sonrası dosyanın gönderileceği merci kapsamlı olarak CMK m. 304'te düzenlenmiştir. Mezkûr düzenlemede, temyiz incelemesi neticesinde temyiz isteminin esastan reddi, bozma, düşme ve düzelterek onama kararlarından hangisinin verileceğine göre dosyanın gönderileceği mercinin de değişiklik arz edeceği ifade edilmektedir.

⁶² ÜNVER, HAKERİ, s. 800.; YURTCAN, Yargılama, s. 644.; YENİSEY, NUHOĞLU, s. 1021.

⁶³ YENİSEY, NUHOĞLU, s. 1021. “Sanık hakkında kurulan hükümlerde tekerüre esas alınan Kandıra Asliye Ceza Mahkemesinin 04/03/2013 tarih, 2011/27 Esas ve 2019/596 Karar sayılı kararındaki mahkumiyetine konu suçu on sekiz yaşından küçük iken işlemesi nedeniyle tekerüre esas alınamayacağı ve tekerüre esas nitelikte başka bir ilamının da bulunmaması nedeniyle sanık hakkında nitelikli hırsızlık, konut dokunulmazlığının ihlali ve mala zarar verme suçlarından kurulan hükümlerde tekerrür hükümleri uygulanmayacağı gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması, Bozmayı gerektirmiş, sanığın temyiz istemi bu itibarla yerinde görülmesi olduğundan, hükümlerin açıklanan nedenle itiraza uygun olarak BOZULMASINA, bozma nedeni yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden, 5320 sayılı Yasanın 8/1. maddesi yollamasıyla 1412 sayılı CMUK'un 322. maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak, hüküm fıkralarından sanık hakkında TCK'nun 58. maddesinin uygulanmasına ilişkin bölümlerin çıkarılması suretiyle, diğer yönleri usul ve yasaya uygun bulunan hükümlerin DÜZELTİLEREK ONANMASINA” Y. 6. CD, 08.11.2022, 2022/11675 E, 2022/15590 K: <https://karararama.yargitay.gov.tr> (E.T. 10.05.2024).

⁶⁴ ŞAHİN, GÖKTÜRK, s. 277; ÜNVER, HAKERİ, s. 800.; PARLAR, SEKMEN s. 518; ERDEM, ŞENTÜRK, s. 230.

⁶⁵ ÜNVER, HAKERİ, s. 800; PARLAR, SEKMEN s. 518; ERDEM, ŞENTÜRK, s. 230; KEKLİK, s. 187; BİRTEK, Zor(unlu)luk, s. 1341; KAYMAZ, İstinaf, s. 332; SOYASLAN, s. 601.

⁶⁶ PARLAR, s. 1336; YENİSEY, NUHOĞLU, s. 1021.; BALCI, ÖZTÜRK, s. 479.

⁶⁷ KEKLİK, s.193.

A. Temyiz İsteminin Esastan Reddi (Onama) ve Düzelterek Onama (İslah) Kararı Verilmesi Halinde

CMK m. 304/1'e göre, Yargıtay'ın CMK m.302/1 hükmü doğrultusunda temyiz başvurusunun esastan reddine (onama)⁶⁸ veya CMK m.303 uyarınca hukuka aykırılığın düzelterek onanmasına (ıslah)⁶⁹ karar verdiği hallerde, dosya ilk derece mahkemesine, verilmiş olan kararın bir örneği ise Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı vasıtasıyla bölge adliye mahkemesine gönderilmektedir. Bu durum, 20/2/2019 tarihli 7165 sayılı Kanun ile yürürlüğe girmiş olup böylelikle dosyanın doğrudan ilk derece mahkemesine gönderilmesi sağlanmıştır⁷⁰.

Söz konusu değişiklikten önce dosya ilk olarak hükmü veren bölge adliye mahkemesine gönderilmek üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmekteydi. Ayrıca bölge adliye mahkemesi dosyayı Yargıtay'dan geldiği tarihten itibaren yedi gün içerisinde ilgili ilk derece mahkemesine gönderilmek üzere gerekli işlemlerin yapılması için Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundaydı⁷¹. Eski düzenleme öğretide kimileri tarafından, Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığına infaz görevi verilmemiş olması nedeniyle eleştirilmekteydi⁷². Ancak yeni durumda karar kesinleşmiş olduğundan ilk derece mahkemesinin yanındaki Cumhuriyet savcılığı hükmün infazı ve birtakım gerekli diğer işlemleri yerine getirecektir⁷³. Ayrıca masraf ve süreden tasarruf edilmesi noktasında da söz konusu değişiklik yerinde olmuştur⁷⁴.

⁶⁸ “Sanığın göçmen kaçakçılığı suçundan mahkumiyetine dair verilen Bölge Adliye Mahkemesi kararına yönelik Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Savcısının somut olayda TCK'nın 79/2-a. maddesinin uygulanma koşullarının oluşmadığına yönelik olduğu, ancak kurulan hükümde bozmayı gerektirecek bir hukuka aykırılık bulunmadığından, Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Savcısının temyiz nedenleri yerinde görülmediğinden, tebliğnameye uygun olarak CMK'nın 302/1. maddesi uyarınca TEMYİZ İSTEMİNİN ESASTAN REDDİNE, 28/02/2019 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7165 sayılı Kanun'un 8. maddesi ile değişik CMK'nın 304/1. maddesi gereğince dosyanın ..Asliye Ceza Mahkemesi'ne , kararın bir örneğinin ise ... Bölge Adliye Mahkemesi 1. Ceza Dairesi'ne gönderilmesine” Y. 4. CD, 17.10.2022, 2022/11388 E, 2022/19777 K: <https://karararama.yargitay.gov.tr> (E.T. 11.05.2024).

⁶⁹ “Kanuna aykırı, sanık ve müdafinin temyiz itirazları bu nedenlerle yerinde olup, Adana Bölge Adliye Mahkemesi 5. Dairesinin, 11/11/2020 tarih, 2020/1890 esas ve 2020/1590 sayılı kararı hukuka aykırı bulunduğundan, CMK'nın 302/2. maddesi uyarınca BOZULMASINA, ancak bu hususun yeniden duruşma yapılmaksızın aynı Kanun'un 303. maddesinin verdiği yetki uyarınca düzeltilmesi mümkün bulunduğundan, Hükmün adli para cezasının taksitlendirilmesine ilişkin hüküm fıkrasında yer alan, “...taksitlerden birinin zamanında ödenmemesi halinde geri kalan kısmın tamamen tahsil edileceği hususunun” ibaresinden sonra gelmek üzere, “ve ödenmeyen adli para cezasının hapse çevrileceğinin,” ibaresinin eklenmesi suretiyle, diğer yönleri usul ve kanuna uygun olan Adana Bölge Adliye Mahkemesi 5. Ceza Dairesi hükmünün DÜZELTİLEREK TEMYİZ İSTEMİNİN ESASTAN REDDİNE, 28/02/2019 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7165 sayılı Kanun'un 8. maddesi ile değişik CMK'nın 304/1. maddesi uyarınca dosyanın Adana 1. Ağır Ceza Mahkemesine, kararın bir örneğinin Adana Bölge Adliye Mahkemesi 5. Ceza Dairesine gönderilmesine” Y.10. CD, 25.10.2022, 2022/10857 E, 2022/10714 K: <https://karararama.yargitay.gov.tr> (E.T. 07.05.2024).

⁷⁰ CMK m. 304/1'de değişiklik yapan 7165 sayılı Kanunun gerekçesi şu şekildedir: “Yargıtay tarafından onama veya düzelterek onama kararı verilen dosyaların doğrudan ilk derece mahkemesine gönderilmesi ve nin bilgi mahiyetinde bölge adliye mahkemesine iletilmesi sağlanmaktadır. Düzenlemeyle, Yargıtay kararıyla kesinleşen dosyalar bakımından gecikmeye meydan vermeden en az masrafla infaz aşamasına geçilmesi ve bölge adliye mahkemelerinin iş yükünün azaltılması amaçlanmaktadır.” <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem27/yil01/ss42.pdf> (E.T. 27.04.2024).

⁷¹ BALCI, ÖZTÜRK, s. 502.

⁷² ÜNSAL, s. 357; KAYMAZ, İstinaf s. 332.

⁷³ PARLAR, SEKMEN, s. 519-520; EKER KAZANCI, 264; YENİSEY, NUHOĞLU, s. 1022.

⁷⁴ KAYMAZ, İstinaf, s. 332; YURTCAN, Şerh, s. 1160.

Yargıtay tarafından verilen kararın bir örneğinin de bölge adliye mahkemesine gönderilmesi, bölge adliye mahkemesinin dosyanın akıbetini öğrenmesini ve buradaki kayıtların kapatılmasını sağlamaktadır⁷⁵.

Netice itibarıyla CMK m. 302 ve 303'e göre verilen onama kararları kesin olup bu tür kararlara karşı olağan kanun yolu bulunmadığından, bu kararların dosyalarının bölge adliye mahkemeleri yerine, mevcut kayıtların kapatılması için doğrudan ilk derece mahkemesine gönderilmesi yerinde olmuştur⁷⁶.

Diğer taraftan yeni düzenleme ile eski düzenleme arasında ciddi bir farklılığın söz konusu olmadığı görülmektedir. Buradaki temel farklılık, eski düzenlemede CMK m. 302/1 ve m. 303 doğrultusunda verilmiş olan kararlarda dosyanın bir hafta içerisinde bölge adliye mahkemesinden ilk derece mahkemesine gönderilmesi gerekirken, kanunda yapılan değişiklik ile dosyanın direkt olarak ilk derece mahkemesine gönderilerek, söz konusu aşamaların hızlandırılmış olmasıdır.

B. Kararın Bozulması Halinde

Temyiz incelemesi neticesinde verilecek bozma kararı sonrası dosyanın ilgili mahkemeye gönderilmesi CMK m. 304/2,3 ve 4'te düzenlenmiştir. CMK m.304/2 hükmü uyarınca Yargıtay, dosyadaki hukuka aykırılığı CMK m.303 doğrultusunda kendisi düzeltip ıslah etmemişse, yani düzelterek onama kararı vermemişse, dosya yeniden incelenmesi ve karar verilmesi amacıyla hükmü bozulan bölge adliye mahkemesine veya başkaca bir bölge adliye mahkemesine gönderilecektir⁷⁷. Benzer bir durum mülga CMUK m. 322/3'te, Yargıtay'ın yetkisizlik dışındaki diğer bozmalarda dosyayı hükmü bozulan ya da civarda aynı seviyedeki başka bir mahkemeye göndermesi şeklinde düzenlenmekteydi⁷⁸. Bu durum CMK'da kanun yollarına ilişkin değişikliklerden dolayı bölge adliye mahkemelerine uyarlanmıştır⁷⁹. Bununla birlikte kanun lafzında açıkça "diğer bir bölge adliye mahkemesi" denildiği için, aynı bölge adliye mahkemesinin başka bir ceza dairesine dosyanın gönderilmesi de söz konusu olamayacaktır⁸⁰.

Bu noktada önemle belirtmelidir ki, ilgili düzenlemede bozma kararı verilen dosyanın yeniden değerlendirilmek ve karar verilmek için aynı mahiyette görevli başka bir bölge adliye mahkemesine gönderilmesine karar verilebileceğine dair ifadeler yer almakla birlikte, bozma neticesinde dosyanın

⁷⁵ YURTCAN, Şerhi, s. 1160.

⁷⁶ YURTCAN, Yargılama, s. 647.

⁷⁷ YENİSEY, NUHOĞLU, s. 941. "Tanıklar ... ve ...'in aşamalarındaki beyanlarında, sanığın, katılana yönelik tehdit ve hakaret eylemlerinde bulunmadığını ifade etmeleri karşısında; bu tanıkların anlatımlarına neden itibar edilmediği ve hangi anlatımın hangi nedenle üstün tutulduğu açıklanıp tartışılmadan yetersiz gerekçe ile yazılı şekilde hükümler kurulması, Bozmayı gerektirdiğinden, sanık ... müdafinin temyiz nedenleri yerinde görülmele, tebliğnameye uygun olarak, HÜKÜMLERİN BOZULMASINA, yargılamanın bozma öncesi aşamadan başlayarak sürdürülüp sonuçlandırılmak üzere, 28/02/2019 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7165 sayılı Kanununun 8. maddesi ile değişik 5271 sayılı CMK'nın 304/2. maddesi uyarınca "dosyanın Adana Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesi'ne gönderilmek üzere" Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na TEVDİİNE" Y. 4. CD, 25.01.2021, 2020/4043 E, 2021/1928 K: <https://karararama.yargitay.gov.tr> (E.T. 07.05.2024).

⁷⁸ PARLAR, SEKMEN, s. 520

⁷⁹ PARLAR, s. 1337.

⁸⁰ ERDEM, ŞENTÜRK, s. 232.

başka bir mahkemeye gönderilmesine uygulamada çok fazla rastlanmamaktadır⁸¹. Buna karşın, bozmadan sonra dosyanın hükmü veren bölge adliye mahkemesine gönderilme zorunluluğunun olmaması neticesinde dosyanın diğer bir mahkemeye gönderilmesi, diğer bir dereceye geçilmesi anlamına gelmekte olup buna bozmadan sonraki derece denilmektedir⁸². Bozmadan sonra dosyanın hükmü veren bölge adliye mahkemesi yerine başka bir bölge adliye mahkemesine gönderilebilmesi ve dosyaya bu mahkeme tarafından bakılacak olması tarafsızlığın sağlanması bakımından önemlidir.⁸³

Bununla birlikte, CMK m. 304/2 uyarınca bozma kararı neticesinde dosyanın ilgili bölge adliye mahkemesine veya diğer bir bölge adliye mahkemesine gönderilmesi genel kuraldır⁸⁴. CMK m. 304/2-a, b⁸⁵ ve CMK m. 304/3'te ise bu durumun istisnaları ortaya konularak, bozma kararının dayanak noktasına göre dosyanın gönderileceği merciinin farklılık gösterebileceği ve bu durumlardaki ilgili merciiler ortaya konulmuştur⁸⁶.

CMK m. 304/2-a uyarınca, Yargıtay tarafından verilmiş olan bozma kararı istinaf başvurusunun esastan reddi kararına ilişkinse dosya, gerekli işlemlerin yapılması için kararı veren ilk derece mahkemesine gönderilecektir⁸⁷. CMK m.304/2'ye a bendi eklenmeden önceki düzenleme gereğince, bozma kararı bölge adliye mahkemesine gönderilerek dosya burada incelenmekteydi⁸⁸. Öğretide bizim de katıldığımız görüşe göre, yapılan değişiklikte bölge adliye mahkemesi devre dışı bırakılmış olup bu durum CMK'da yer alan kanun yolu sistematığı ile uyumlu değildir⁸⁹. Şöyle ki, değişiklik öncesi düzenlemede bölge adliye mahkemesi istinaf aşamasında dosyayı incelemekte ve ilk derece mahkemesinin kararını yerinde bularak, istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermekteydi. Ancak yapılan değişiklikte, bölge adliye mahkemesinin Yargıtay'ın bozma kararına karşı yeni bir karar vererek

⁸¹ ÇINAR, s. 161; ERDEM, ŞENTÜRK, s. 232.

⁸² ÜNSAL, s. 357; YENİSEY, NUHOĞLU, s. 1023; KAYMAZ, Bozma, s. 292.

⁸³ ÖZEN, s.1538.; ÜNSAL, s.357. Dosyanın yargılamayı yapan bölge adliye mahkemesi yerine başka bir bölge adliye mahkemesine gönderilmesi öğretide eleştirilmektedir. Buna göre, dosyanın olayı bilmeyen bir mahkemeye gönderilmesi yargılamadan sonuç almayı geciktirecek olup yargılamanın amacıyla bağdaşmamaktadır. Bu konuda detaylı bilgi için bkz. YURTCAN, Kanun, s. 1161.

⁸⁴ KAYMAZ, Bozma, s. 309.

⁸⁵ Söz konusu hususlar CMK m. 304/2 hükmüne 20.2.2019 tarihinde 7165 sayılı Kanun ile eklenmiştir. CMK m. 304/2'ye a ve b benzerinin eklenmemiş olduğu durumda, istinaf başvurusu üzerine bölge adliye mahkemesinin duruşma açmadan istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermesi halinde bile Yargıtay tarafından hükmün bozulması üzerine dosyanın hükmü bozulan ilk derece mahkemesine değil, bölge adliye mahkemesine gönderilmesi öngörülmekteydi. Bu ve diğer bazı sebeplerden dolayı eski düzenleme eleştirilmekteydi. Bu eleştirilere ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. GÜNGÖR, s. 133.

⁸⁶ KAYMAZ, Bozma, s. 309.

⁸⁷ KAYMAZ, Bozma, s. 307; YENİSEY, NUHOĞLU, s. 1023; SOYASLAN, s. 603. "Başka suçtan ... Açık Ceza İnfaz Kurumu'nda hükümlü olduğu anlaşılan sanık ...'a duruşmadan varestede tutulma hakkının hatırlanmadığı ve varestede tutulma talebi de bulunmadığı halde ilk derece mahkemesince hükmün açıklandığı 01.06.2017 tarihli son oturumunda hazır bulundurulmadan hükümlülüğüne karar verilmesi suretiyle 5271 sayılı CMK'nın 193/1, 196/5 ve 289/1-h maddelerine aykırı davranılarak savunma hakkının kısıtlanması, Bozmayı gerektirmiş, sanık ... ve müdafinin temyiz itirazları bu bakımdan yerinde görülüş olduğundan, diğer yönleri incelenmeyen hükmün öncelikle bu nedenle CMK'nın 304/2. maddesi uyarınca tebliğnameye uygun olarak BOZULMASINA, CMK'nın 304/2-a maddesi gereğince dosyanın gereğinin ifası için ... 12. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine" Y. 6. CD, 20.10.2021, 2021/17392 E, 2021/15943 K: <https://karararama.yargitay.gov.tr> (E.T. 12.05.2024).

⁸⁸ YURTCAN, Şerh, s. 1161-1162.

⁸⁹ YURTCAN, Şerh, s. 1161-1162; KAYMAZ, Bozma, s. 307; ŞEN, "CMK ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 7165 Sayılı Kanun", (Çevrimiçi) <https://www.hukukihaber.net/cmk-degisiklik-teklifi-makale,6486.html> (E.T. 01.05.2024).

görüşünü açıklama olanağı ortadan kalkmıştır⁹⁰. Diğer taraftan kanun koyucunun CMK m. 304/2-a düzenlemesiyle, ilk derece mahkemesinin bölge adliye mahkemesinin de onadığı kararı veren ve delilleri toplayan mahkeme olmasından dolayı doğrudan işlem yapması sağlanarak yargılamaların makul sürede neticelendirilmesini amaçladığı anlaşılmaktadır.⁹¹

CMK m. 304/2-a'da yer alan düzenleme uygulamada bazı durumlarda sorunlara neden olmaktadır. Şöyle ki, istinaf başvurusunun reddini gerektiren hallerde özellikle istinaf başvurusunun yasal süresi içerisinde yapılmamış olması durumunda, bölge adliye mahkemesinin istinaf başvurusunun reddine karar vermesi gerekirken, istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermesi söz konusu olabilmektedir. Bu durumda istinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin karar temyiz edilmesi halinde Yargıtay CMK m. 304/2-a gereğince bölge adliye mahkemesinin bu kararını bozmakta ve dosyayı ilk derece mahkemesine göndermektedir⁹². Ancak öğretide bir görüşe göre, Yargıtay hükmü bozmak yerine bölge adliye mahkemesinin kararındaki “istinaf başvurusunun esastan reddine” ilişkin kısmı çıkartmalı ve “istinaf başvurusunun reddine” ilişkin bir ifade ekleyerek hukuka aykırılığı düzeltmeli ve temyiz başvurusunun reddine karar vermelidir⁹³. Zira Yargıtay’ın bu uygulaması nedeniyle ilk derece mahkemesi tarafından verilecek olan uyma veya direnme kararı ile istinaf başvuru süresi geçmiş bir dosyanın temyiz incelemesinin yapılması mümkün hale gelebilecektir⁹⁴.

Kanaatimizce, Yargıtay’ın bu uygulaması mevcut yasal düzenlemeye uygundur. Çünkü CMK m. 304/2-a'da açık bir şekilde istinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin bozma kararlarının ilk derece mahkemesine gönderileceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla, Yargıtay’ın CMK m. 304/2-a düzenlemesinin hilafında hareket edip dosyadaki hukuka aykırılığı düzelterek temyiz başvurusunun reddine karar vermesi mümkün değildir. Bununla birlikte, bölge adliye mahkemesi tarafından ortadan kaldırılabilir nitelikte bir hukuka aykırılık barındıran dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesi de yerinde olmayacaktır. Bu durumun ortadan kaldırılması adına CMK m. 304/2-a düzenlemesine, CMK m. 304/2-b'de yer alan “bozma kararının içeriği doğrultusunda Yargıtay’ca uygun görülmesi halinde bölge adliye

⁹⁰ YURTCAN, Şerh, s. 1161-1162.

⁹¹ CMK m. 304/1'de değişiklik yapan 7165 sayılı Kanunun gerekçesi şu şekildedir: “Maddenin mevcut ikinci fıkrasına göre, Yargıtay tarafından bozulan dosyalar, ilgili bölge adliye mahkemesine gönderilmektedir. Fıkraya eklenen cümleyle, istinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin bölge adliye mahkemesi kararlarının Yargıtay tarafından bozulması üzerine dosyanın gönderileceği mercide değişiklik yapılmaktadır. Bu durumda dosyanın gereği için kararı veren ilk derece mahkemesine, kararın bir örneğinin de bölge adliye mahkemesine gönderilmesine imkân tanınmaktadır. Böylelikle, bölge adliye mahkemesinin esastan ret kararı verdiği dosyalarda, delilleri toplayan ve kararı veren ilk derece mahkemesinin, Yargıtay bozma kararı üzerine doğrudan işlem yapması sağlanarak davaların makul süre içinde sonuçlandırılması hedeflenmektedir.” <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem27/yil01/ss42.pdf> (E.T. 01.05.2024).

⁹² “İlk derece mahkemesince 16.01.2018 günü yüzüne karşı verilen ve re’ sen de istinaf incelemesine tabi olmayan hükümlerle ilgili olarak 5271 sayılı CMK’nın 273/1. maddesinde öngörülen yedi günlük kanuni süresinden sonra sunduğu 24.01.2018 tarihli dilekçe ile istinaf yoluna başvuran suça sürüklenen çocuk müdafisinin talebinin reddine karar verilmesi gerekirken, yapılan istinaf incelemesi neticesinde yazılı şekilde müsnet suçlardan kurulan hükümlere yönelik istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmesi”nin kanuna aykırı olduğu gerekçesiyle, istinaf mahkemesince verilen esastan red kararının CMK’nın 302/2-4. maddesi uyarınca bozulmasına ve dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesine” Y.14. CD, 21.03.2019, 2018/8934 E, 2019/8421 K: <https://karararama.yargitay.gov.tr> (E.T. 07.05.2024).

⁹³ KAYMAZ, Bozma, s. 305-306; AĞKUŞ, BANDIR, Tartışmalar, s. 142.

⁹⁴ AĞKUŞ, BANDIR, Tartışmalar, s. 142.

mahkemesine” şeklindeki bir ifade eklenebilir. Böylelikle hukuka aykırılığın bölge adliye mahkemesince giderilebileceği durumlarda dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesinin önüne geçilmiş olacaktır.

CMK m. 304/2-b’de ise bozma kararının, hukuka aykırılığın düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddi kararına ilişkin olması düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre dosya, gerekli işlemlerin yapılması amacıyla kararı veren ilk derece mahkemesine veya bozma kararının içeriği doğrultusunda Yargıtay tarafından uygun görülmesi halinde bölge adliye mahkemesine gönderilir. Ayrıca dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesi durumunda, verilmiş olan kararın bir örneği de bölge adliye mahkemesine gönderilmektedir. İlgili düzenlemede, Yargıtay’ın “bozma kararının içeriği doğrultusunda” dosyanın bölge adliye mahkemesine veya ilk derece mahkemesine gönderilmesine karar verileceği ifade edilmiştir. Ancak gerek kanunun gerekçesinde gerekse hazırlık aşamalarında “bozma kararının içeriği” ifadesinden ne anlaşılması gerektiği belirtilmemiştir. Bizim de katıldığımız bir görüşe göre, CMK m. 304/2-a’nın “Böylelikle, bölge adliye mahkemesinin esastan ret kararı verdiği dosyalarda, delilleri toplayan ve kararı veren ilk derece mahkemesinin, Yargıtay bozma kararı üzerine doğrudan işlem yapması sağlanarak davaların makul süre içinde sonuçlandırılması hedeflenmektedir.” şeklindeki gerekçesinden hareketle, CMK m. 304/2-b doğrultusunda verilmiş olan bir bozma kararının maddi vakialara ilişkin yeni delil toplanmasını gerektirmesi halinde dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesinin daha isabetli olacağı söylenebilir⁹⁵. Diğer taraftan verilmiş olan bozma kararının, yalnızca hukuki bir soruna ilişkin olması, çözülmesi zaman almayacak bir usul kuralı ile ilgili olması ve yeni delil toplanmasını gerektirmemesi hallerinde dosya bölge adliye mahkemesine gönderilebilecektir⁹⁶.

⁹⁵ KAYMAZ, Bozma, s. 308. “görüşmelere ilişkin ayrıntılı mesajlara, ekran fotoğraflarına ilişkin ayrı bir tutanağın dosyada bulunmadığı anlaşılmalı; CMK’nın 217. maddesinin 1. fıkrasındaki “Hakim kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabilir.” hükmü karşısında, 15/01/2020 tarihli ifade tutanağına ‘özet’ halinde geçirilen whatsapp mesajlaşma kayıtlarının, CMK’nın 134. maddesi kapsamında görüşme tarihleri, saatleri belirtilerek, ayrıntılı diyaloglar şeklinde, ekran görüntülerine de yer verilerek denetime olanak verecek şekilde tutanağa bağlanması, bu şekilde düzenlemiş bir tutanak mevcut ise aslı ve denetime olanak verecek şekilde onaylı suretinin dosyaya konulması, söz konusu evrakların duruşmada sanığa okunarak diyeceklerinin sorulması, tüm deliller birlikte değerlendirilip, sonucuna göre sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerektiği halde, eksik inceleme ile savunma hakkını kısıtlar nitelikte hüküm kurulması, Bozmayı gerektirmiş, sanık ve müdafinin temyiz itirazları bu nedenle yerinde görülmesi olup, Konya Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesi’nin 14/12/2020 tarihli, 2020/2653 esas ve 2020/2675 karar sayılı hükmü hukuka aykırı bulunduğundan, 5271 sayılı CMK’nın 302/2. maddesi uyarınca diğer yönleri incelenmeyen hükmün BOZULMASINA, suçun niteliği, tutuklu kalınan süre ve bozma sebebine göre sanık hakkındaki salıverilme talebinin reddine, CMK’nın 304/2 (b) maddesi uyarınca dosyanın Konya 1. Ağır Ceza Mahkemesine, kararın bir örneğinin Konya Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesine gönderilmesine” Y. 10.CD, 24.05.2021, 2021/2849 E, 2021/5922 K: <https://karararama.yargitay.gov.tr> (E.T. 07.05.2024). Yargıtay’ın bozma kararının maddi vakıya ilişkin delil araştırması gereken bir nedene dayanması halinde dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesine ilişkin diğer bazı kararlar: Y. 6.CD, 12.04.2022, 2021/16548 E.,2022/5513 K.; Y. 10.CD, 01.11.2021, 2020/11921 E., 2021/10966 K.: <https://karararama.yargitay.gov.tr> (E.T. 07.05.2024).

⁹⁶ KAYMAZ, Bozma, s.308. “Sanık hakkında 18/09/2015 tarihinde işlediği ileri sürülen suçtan dolayı 12/04/2016 tarihli iddianameyle temyiz konusu bu davanın açıldığı; UYAP sistemi üzerinden yapılan araştırmada, sanık hakkında 23/09/2015 tarihinde işlediği ileri sürülen “uyuşturucu madde ticareti yapma” suçu nedeniyle ise 07/10/2015 tarihli iddianame ile açılmış ... 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 2015/314 esas 2016/51 karar numarası ile kayıtlı başka bir dava daha bulunduğu anlaşıldığından, sanık hakkındaki bu dava derdest ise davaların birleştirilmesi, hüküm verilmiş ve kesinleşmiş ise dosyanın bu dosya içine konulması, daha sonra her iki dosyadaki tüm deliller birlikte değerlendirilerek, bu fiillerin tek suç, iki ayrı suç ya da zincirleme suç oluşturup oluşturmadığı tartışılarak sonucuna göre, sanığın hukuki durumunun belirlenmesinde zorunluluk bulunması, Yasaya aykırı, Cumhuriyet savcısının temyiz itirazları bu nedenle

CMK m. 304/2 uyarınca dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesi durumunda, kararın bir örneğinin bölge adliye mahkemesine gönderilmesi gerekmektedir. Bu düzenleme bölge adliye mahkemesinin karardan bilgilendirilmesini ve dosyaya ilişkin kayıtlarını kapatmasını sağlamaktadır⁹⁷. 7165 sayılı Kanun'un 10.maddesi ile CMK'ya geçici madde 4 eklenmiştir. Geçici maddeye göre CMK m.304/2'ye eklenen düzenlemeler, 7165 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarih olan 28.02.2019'dan sonra verilmiş olan bozma kararları hakkında uygulanabilecektir⁹⁸. Buradan hareketle, söz konusu kanunun yürürlük tarihinden önce verilmiş olan bozma kararlarında dosya, bölge adliye mahkemesine gönderilecek olup ilk derece mahkemesine gönderilmesi mümkün değildir⁹⁹.

Yargıtay tarafından verilmiş olan bozma kararı ilk derece mahkemesinin kendisini hukuka aykırı bir şekilde görevli veya yetkili olarak değerlendirmesinden kaynaklanmışsa, Yargıtay bu durumda dosyayı aynı zamanda görevli veya yetkili ilk derece mahkemesine gönderecektir. CMK m. 304/3'te yer alan bu düzenlemenin bir benzeri mülga CMUK m. 323'te yer almaktaydı. Hükmün görevsizlik veya yetkisizlik durumlarında bozulması halinde dosyanın görevli veya yetkili mahkemeye gönderilmesi CMK m. 304/2'deki düzenlemenin istisnasını teşkil etmektedir¹⁰⁰. Zira bu düzenlemeye göre, Yargıtay bozmadan sonra dosyayı, görevli veya yetkili mahkemeye gönderecek olup eşdeğerde başka bir mahkemeye gönderilme durumu burada söz konusu olmayacaktır¹⁰¹.

Yargıtay tarafından kararın görevsizlik veya yetkisizlik sebebiyle bozulması halinde uygulamada, öncelikle bozmaya konu dosyanın temyiz incelemesinden geçen kararı veren mahkemeye (yetkisiz veya görevsiz) gönderilmesi şeklinde tezahür etmektedir¹⁰². Kanunda yer alan ifadenin hilafında görünen bu uygulamanın tatbik edilmesinin sebebi hükmü bozulan mahkemenin, Yargıtay tarafından verilmiş olan bozma kararına göre kendi kayıtlarını güncelleyip kapattıktan sonra dosyayı kararda gösterilmiş olan mahkemeye göndermesinin daha uygun görülmesidir¹⁰³. Uygulamada, mezkûr nedenlere dayanan bozma kararı akabinde duruşma açılmakta olup bozma kararında belirtilmiş olan gerekçeler doğrultusunda yetkisizlik veya görevsizlik kararı verilmektedir¹⁰⁴.

yerinde olduğundan, ... Bölge Adliye Mahkemesi 18. Ceza Dairesinin kararı hukuka aykırı bulunduğundan, 5271 sayılı CMK'nın 302/2. maddesi uyarınca BOZULMASINA, 28/02/2019 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7165 sayılı Kanununun 8. maddesi ile değişik 5271 sayılı CMK'nın 304/2-b. maddesi uyarınca dosyanın ... Bölge Adliye Mahkemesi 18. Ceza Dairesi'ne, kararın bir örneğinin ... 1. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine," Yargıtay 14. CD, 13.09.2021, 2019/1280 E, 2021/8635 K. Yargıtay'ın bozma kararının hukuki bir soruna ilişkin olması halinde dosyayı ilk derece mahkemesi yerine bölge adliye mahkemesine göndermesine ilişkin diğer bazı kararları: Y. 10.CD, 14.12.2021, 2020/14874 E,2021/13685 K.; Y. 10.CD, 21.05.2021, 2020/740 E., 2021/5870 K.; Y. 10. CD 24.06.2021, 2020/14766 E., 2021/8076 K.; Y. 10. CD, 22.06.2022, 2021/15273 E., 2022/8275 K.; Y. 16.CD, 08.06.2020, 2020/2030 E., 2020/2903 K.: <https://karararama.yargitay.gov.tr> (E.T. 07.05.2024).

⁹⁷ YURTCAN, Kanun, 1163.

⁹⁸ ŞAHİN, GÖKTÜRK, s. 278; YURTCAN, Kanun, s. 1164.

⁹⁹ YURTCAN, Kanun, s. 1164. *Yurtcan* bu durumun ceza yargılamasının temel ilkelerinden birisi olan "derhal tatbik" ilkesine aykırılık teşkil ettiğini belirtmektedir.

¹⁰⁰ ÖZEN, s. 1538.

¹⁰¹ ÖZEN, s. 1538; EKER KAZANCI, s. 265.

¹⁰² KEKLİK, s. 193.

¹⁰³ KEKLİK, s. 193.

¹⁰⁴ KEKLİK, s. 193.

Bozma kararının görevsizlik veya yetkisizliğe dayandığı bir durumun söz konusu olabilmesi için, bölge adliye mahkemesinin görev ve yetki mevzusunu atlamış olması gerekmektedir. Dolayısıyla söz konusu hususun uygulaması yukarıda açıklandığı gibi olmakla birlikte ortaya çıkması sık rastlanan bir durum değildir. Zira CMK m. 279/1-a hükmünde yetki meselesi “*Bölge adliye mahkemesinin yetkili olmadığına anlaşılması hâlinde dosyanın yetkili bölge adliye mahkemesine gönderilmesine,*” şeklinde düzenlenmiş olup böylelikle mezkûr husus iki ayaklı bir denetime tabi tutulmuştur.

Diğer taraftan CMK m. 304/4 uyarınca, ilk derece mahkemesi tarafından verilmiş olan doğrudan temyiz kanun yolu açık kararlara ilişkin dosya, kararı vermiş olan ilk derece mahkemesine gönderilmek üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına verilir. Bu durumda da bozma üzerine dosyanın başka bir mahkemeye gönderilme imkânı bulunmamaktadır¹⁰⁵.

SONUÇ

Temyiz incelemesi sona eren ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından itiraz veya maddi hatanın düzeltilmesi yoluna başvurulmayan dosyalar, bazı istisnalar mahfuz olmak kaydıyla, genel olarak temyiz incelemesinden geçen hükmü veren mahkemeye gönderilmektedir. Temyiz incelemesi sonrası dosyanın gönderileceği merci kapsamlı olarak CMK m.304’te düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemeye göre kararın hangi mahkemeye gönderileceği verilen karara göre farklılık göstermektedir. Bir başka ifadeyle, dosyaya ilişkin olarak temyiz isteminin esastan reddi, bozma veya esasa hükmetme/düzelterek onama gibi kararlara göre gönderilecek olan mahkeme değişiklik arz edecektir.

CMK m.304/1’e göre, CMK m. 302’nin birinci fıkrası uyarınca verilen esastan ret (onama) veya CMK m.303 uyarınca verilen hukuka aykırılığın düzeltilerek onanması (ıslah) kararlarına ilişkin dosya, hükmü veren ilk derece mahkemesine, kararın bir örneği ise bölge adliye mahkemesine gönderilecektir. Bu noktada tartışmalı bir durum bulunmamaktadır. Bununla birlikte, 20/2/2019 tarihinde 7165 sayılı Kanun ile yürürlüğe giren mevcut düzenlemeden önce dosya ilk olarak hükmü veren bölge adliye mahkemesine gönderilmek üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmekteydi. Ayrıca bölge adliye mahkemesi dosyayı Yargıtay’dan geldiği tarihten itibaren yedi gün içerisinde ilgili ilk derece mahkemesine gönderilmek üzere gerekli işlemlerin yapılması için Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundaydı. Değişiklikle birlikte, masraf ve süre açısından tasarruf sağlanmış olup doğrudan infaz aşamasına da geçilmesi mümkün hale getirilmiştir. Bu bakımdan söz konusu değişiklik isabetli olmuştur.

Bozma kararı neticesinde dosyanın gönderileceği mercii ise CMK m. 304/2, 3 ve 4 hükümlerinde düzenlenmiştir. CMK m. 304/2’ye göre Yargıtay, dosyadaki hukuka aykırılığı CMK m. 303 doğrultusunda kendisi düzeltip ıslah etmemişse, dosya yeniden değerlendirilmek ve karar verilmek üzere hükmü bozulan bölge adliye mahkemesine veya başka bir bölge adliye mahkemesine

¹⁰⁵ KEKLİK, s.193.

gönderilecektir. Ancak uygulamada bozma neticesinde dosyanın başka bir mahkemeye gönderilmesi durumuna çok fazla rastlanmamaktadır. Bu hüküm, bozma sonrası dosyanın gönderileceği mahkemenin belirlenmesine ilişkin genel kural olup bu düzenlemeye ilişkin tartışmalı bir durum bulunmamaktadır.

Genel kuralın istisnalarını teşkil eden CMK m. 304/2-a, b hükümleri önem arz etmektedir. Uygulama ve öğretideki temel tartışmalar bu kapsamda şekillenmektedir. CMK m. 304/2-a düzenlemesine göre, bozma kararı istinaf başvurusunun esastan reddi kararına ilişkinse dosya, ilk derece mahkemesine gönderilecektir. Değişiklik öncesi dosya bölge adliye mahkemesine gönderilmekteydi. Değişiklik getiren mezkûr kanunun gerekçesinde, dosyanın delilleri toplayan ve kararı veren ilk derece mahkemesine gönderilerek yargılamanın makul sürede sonuçlanmasının amaçlandığı belirtilmiştir. Ancak mevcut düzenleme ile ilk derece mahkemesinin kararını onayan bölge adliye mahkemesinin Yargıtay'ın bozma kararına karşı görüşünü açıklama olanağı kalmamıştır. Bu bakımdan söz konusu değişiklik CMK'da yer alan kanun yolu sistematığı ile uyumlu değildir. Bununla birlikte kararın bölge adliye mahkemesi atlanarak doğrudan ilk derece mahkemesine gönderilmesi, uygulamada bazı durumlarda sorunlara neden olmaktadır. İstinaf başvurusunun reddine karar verilmesi gereken hallerde özellikle istinaf başvurusunun süresinde yapılmaması durumunda, bölge adliye mahkemesi tarafından istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilebilmektedir. Bu durumda Yargıtay dosyayı CMK m. 304/2-a uyarınca bozarak ilk derece mahkemesine göndermektedir. Öğretide Yargıtay'ın bozma kararı yerine bölge adliye mahkemesinin kararını düzelterek temyiz başvurusunun reddine karar vermesi gerektiğini ifade eden görüşler bulunmaktadır. Ancak kanaatimizce bu sorunun çözümü Yargıtay'ın CMK m. 304/2-a'ya aykırı bir karar vermesi değildir. Bunun yerine CMK 304/2-a'ya, CMK m. 304/2-b' de yer alan "bozma kararının içeriği doğrultusunda Yargıtay'ca uygun görülmesi halinde bölge adliye mahkemesine" şeklindeki ifadenin bir benzerinin eklenmesidir. Böylelikle bölge adliye mahkemesi tarafından düzeltilebilecek nitelikte hukuka aykırılık içeren dosyaların ilk derece mahkemesine gönderilmesinin önüne geçilmiş olacaktır.

CMK m. 304/2-b'de ise bozma kararının, hukuka aykırılığın düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddi kararına ilişkin olması düzenlenmiş olup bu durumda dosya, gerekli işlemlerin yapılması amacıyla kararı veren ilk derece mahkemesine veya bozma kararının içeriği doğrultusunda Yargıtay tarafından uygun görülmesi halinde bölge adliye mahkemesine gönderilir. Ancak söz konusu düzenlemede "bozma kararının içeriği" ifadesinden ne anlaşılması gerektiği belirtilmemiştir. Buna ilişkin herhangi bir bilgi gerek kanunun hazırlık aşamasında gerekse gerekçede de yer almamıştır. Bu noktada CMK m. 304/2-a'nın gerekçesinden hareketle bir tespit yapılabilecektir. Söz konusu gerekçede dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilerek davaların makul süre içinde sonuçlandırılmasının hedeflendiği belirtilmektedir. Buradan hareketle, CMK m. 304/2-b doğrultusunda verilmiş olan bir bozma kararının maddi vakıalara ilişkin yeni delil toplanmasını gerektirmesi halinde dosya ilk derece mahkemesine, yalnızca hukuki bir soruna ilişkin olması halinde bölge adliye mahkemesine gönderilecektir.

CMK m. 304/3 uyarınca, Yargıtay tarafından verilmiş olan bozma kararı mahkemenin kendisini hukuka aykırı bir şekilde görevli veya yetkili görmesinden dolayı ortaya çıkmış ise Yargıtay bu durumda dosyayı aynı zamanda görevli veya yetkili mahkemeye gönderecektir. Ancak uygulama, hükmün görevsizlik veya yetkisizlik nedeniyle bozulması durumunda, öncelikle dosyanın temyiz incelemesinden geçen kararı veren mahkemeye (yetkisiz veya görevsiz) gönderilmesi şeklinde tezahür etmektedir.

CMK m. 304/4 uyarınca ilk derece mahkemesi tarafından doğrudan temyiz yolu açık olan hükümlerle ilgili olarak verilen karara ilişkin dosya, hükmü veren ilk derece mahkemesine gönderilecektir.

KAYNAKÇA

- AĞKUŞ, K., BANDIR, O. (2022). Ceza Muhakemesinde Temyiz Kanun Yolu ve Getirdiği Tartışmalar. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 35(162), 105-154.
- APAYDIN, CENGİZ. (2020). Ceza Muhakemesine Egemen İlkeler Işığında Olağan ve Olağanüstü Kanun Yolları. Ankara.
- ARTUÇ, M. (2021). Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığının İtiraz Yetkisi Kapsamındaki Kararlar. Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, (17), 69-92.
- ATALAN, M. (2023). Türk Ceza Yargılamasında İstinaf Mahkemesi Kararlarının Kesin Niteliği Ve Kanun Yollarına Başvuru. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, (53), 43-80.
- BALCI, F., ÖZTÜRK, S. (2019). Ceza Yargılamasında İstinaf ve Temyiz. Ankara.
- BICAK, V. (2018). Ceza Muhakemesi Hukuku (4.b.). Ankara.
- BİRTEK, F. (2019) Ceza Muhakemesinde İstinaf (1.b.). Ankara.
- BİRTEK, F. (2022). Ceza Muhakemesinde Temyiz Sebeplerinin Gösterilmesine İlişkin Zor(unlu)luk. İstanbul Hukuk Mecmuası, 80(4), 1331 – 1372.
- BİRTEK, F. (2023). Beraat Kararının İstinaf Kanun Yolunda Bozulması Sonrasında Verilen Mahkûmiyet Kararının Temyiz Edilebilirliğine İlişkin Tartışma. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 25(2), 453-476.
- CENTEL, N., ZAFER, H. (2020). Ceza Muhakemesi Hukuku (17. b.). İstanbul.
- ÇAKIR, K. (2022). Ceza Muhakemesinde Bölge Adliye Mahkemesinin Bozma Kararı Vermesi ve Bozma Sonrası Direnme Yasağı. THD, 195, 47-57.
- ÇINAR, R. (2006). Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu. Ankara.
- EKER KAZANCI, B. (2021). Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz. Ankara.
- ERDEM, M., KAVLAK, C. (2018). Ceza Muhakemesinde Temyiz incelemesinin Kapsamı ve Sınırları. Yargıtay Dergisi, 44(4), 1419-1478.
- ERDEM, M., ŞENTÜRK, C. (2018). Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları. Ankara.
- EŞİTLİ, E. (2015). Yargıtay’da Hükmün Bozulmasından Sonra Davaya Yeniden Bakacak Mahkemenin İşlemleri Ve Soruşturmanın Genişletilmesi Yasağı. Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 10 (2), 129-147.
- GÖKCEN, A., BALCI, M., ALŞAHİN, M., ÇAKIR, K. (2021). Ceza Muhakemesi Hukuku (5.b.). Ankara.
- GÜNGÖR, D. (2016). Ceza Muhakemesinde İstinaf. Ankara.

- KARAKOYUNLU, Ü. (2023). Ceza Muhakemesi Hukukunda İstinaf. Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 20(2), 247-288.
- KAYMAZ, S. (2013). Ceza Muhakemesinde Aleyhte Değişirme Yasağı. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 19(2), 1397-1452.
- KAYMAZ, S. (2019). Yargıtay Bozma Kararı Üzerine Yapılan Yargılama. Ceza Hukuku Dergisi, 14(40), 289-333.
- KAYMAZ, S., (2023). Ceza Muhakemesinde İstinaf (3. b.). Ankara.
- KEKLİK, R. (2015). Ceza Yargılamasına İlişkin Temyiz Yasa Yolunda Yargıtay Kararları Üzerine Yapılacak İşlemlerin Kronolojik İncelemesi. Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, (6), 185-225.
- KİZİROĞLU, S. (2017). Türk Ceza Muhakemesi Kanununda Temyiz Yasayoluna İlişkin Değişikliklere Bakış. Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 159(12), 179-185.
- KOÇ, Z. (2019). Ceza Muhakemesi Hukukunda Uymadan Sonra Serbestlik İlkesi. Terazi Hukuk Dergisi, 149(14), 47-59.
- ÖZBEK, V., DOĞAN, K., BACAŞIZ, P. (2023). Ceza Muhakemesi Hukuku (16. b.). Ankara.
- ÖZBEK, V., TEPE, İ. (2014). Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Aleyhe Değişirme (Reformatio In Peus) Yasağına İlişkin- Öğreti Ve Uygulama Boyutlarıyla- Genel Bir Değerlendirme. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 16 (Özel Sayı), 3759 – 3797.
- ÖZEN, M. (2016). Türk Ceza Muhakemesinde İstinaf. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 65(4), 2331-2388.
- ÖZEN, M. (2023). Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku (6.b.). İstanbul.
- ÖZTÜRK, B., TEZCAN, D., ERDEM, M., GEZER, Ö. (2023). Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku (10.b.). Ankara.
- PARLAR, A. (2017). Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi (3.b.). Ankara.
- PARLAR, A., SEKMEN, O. (2017). Ceza ve Hukuk Muhakemesinde İstinaf ve Temyiz (2.b.). Ankara.
- PEHLİVAN, A. (2019). İstinaf Kanun Yolu ve Uygulamasının Değerlendirilmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 21 (Özel Sayı), 965-995.
- SOYASLAN, D. (2020). Ceza Muhakemesi Hukuku (8.b.). Ankara.
- ŞAHİN, C., GÖKTÜRK, N. (2022). Ceza Muhakemesi Hukuku II (12.b.). Ankara.
- ŞEN, E. (2019). CMK ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 7165 Sayılı Kanun. (Çevrimiçi) <https://www.hukukihaber.net/cm-k-degisiklik-teklifi-makale,6486.html> (E.T. 01.05.2024).
- TANER, F. (2017). 5271 Sayılı Cmk'nın Temyiz Kanun Yoluna İlişkin Hükümlerinin Yürürlüğe

- Girmesiyle Ortaya Çıkan Farklılıklar. Ankara Barosu Dergisi, (4), 47-78.
- ÜNSAL, C. (2016). Ceza Muhakemesinde İstinaf, (2.b). Ankara.
- ÜNVER, Y., HAKERİ, H. (2023) Ceza Muhakemesi Hukuku (21. b.). İstanbul.
- YENİSEY, F. (1986). Temyizin Genişletilmesi Sorunu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 52(1-4), 117-143.
- YENİSEY, F., NUHOĞLU, A. (2023) Ceza Muhakemesi Hukuku (11.b.). Ankara.
- YILMAZ, N. (2023). CMK'da Temyiz Kanun Yolunda Sebep Gösterme Zorunluluğuna İlişkin Bir Değerlendirme. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 31(4), 1779-1803.
- YURTCAN, E. (2019). Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi (9.b.) Ankara.
- YURTCAN, E. (2019). Ceza Yargılaması Hukuku (16.b). İstanbul.